

Grundläggande kurs i samhällsorienterande ämnen (inledande kurs)

I alla tider har människor försökt att förstå och förklara sina levnadsvillkor, både de sociala sammanhang de ingår i samt hur det förflutna påverkar livet idag och de val som görs inför framtiden. Kunskaper i de samhällsorienterande ämnena ger individen verktyg att delta i samhällslivet, att påverka sin livssituation och att bidra till samhällets utveckling. Dessa kunskaper är särskilt betydelsefulla i en komplex samtid som präglas av snabb utvecklingstakt, globalisering och mångfald.

Syfte

Undervisningen i den grundläggande inledande kursen i samhällsorienterande ämnen inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå ska syfta till att eleven utifrån tvärvetenskapliga perspektiv utvecklar kunskaper om samhället och om människors livsvillkor. Undervisningen är tvärvetenskaplig och ämnena samhällskunskap, historia, religionskunskap och geografi bidrar med olika perspektiv på det svenska samhällets utveckling, förutsättningar och utmaningar. Därmed ska eleven få en grund för en bredare samhällsförståelse samt utveckla tilltro till sin egen förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att utveckla kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Eleven ska i undervisningen även ges möjligheter att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.

Genom undervisningen ska eleven ges förutsättningar att utveckla kunskaper om geografiska samband och olika livsmiljöer. Eleven ska i undervisningen även bli uppmärksam på frågor som rör naturresurser och hållbar utveckling.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden. Eleven ska också få möjlighet att utveckla en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

I undervisningen ska eleven ges förutsättningar att utveckla kunskaper om religioner och olika livsåskådningar. Undervisningen ska även ge kunskap om och förståelse för hur olika traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar. Vidare ska undervisningen stimulera eleven att reflektera över olika livsfrågor, identiteter och etiska förhållningssätt.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om hur man kritiskt kan granska fakta och förhållanden inom det samhällsorienterande området. Eleven ska i undervisningen ges

förutsättningar att utveckla ett källkritiskt förhållningssätt vilket omfattar att söka och värdera information från olika källor och medier. Eleven ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur samhället påverkas av digitaliseringen.

I undervisningen ska eleven ges förutsättningar att utveckla förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer, värden och principer. Eleven ska ges möjlighet att reflektera över sin egen roll i det demokratiska samhället och vad det innebär att vara en aktiv, ansvarstagande och delaktig medborgare. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig i och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen i den grundläggande inledande kursen i samhällsorienterande ämnen ska eleven sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser,
- reflektera över hur individer och samhällen organiseras, fungerar och förändras samt hur individer och grupper samverkar,
- använda en geografisk referensram samt reflektera över samspelet mellan människa, natur och samhälle,
- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, aktörer, kulturmöten och utvecklingslinjer,
- analysera religioner och livsåskådningar och hur de påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället, och
- söka, analysera och kritiskt granska information från olika källor samt uttrycka och värdera olika ståndpunkter och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.

Centralt innehåll

Individen och samhället

- Sveriges geografi och geografiska förutsättningar, till exempel befolkning, kulturlandskap och infrastruktur.
- Geografiska metoder och arbetssätt, till exempel kartan och dess uppbyggnad.
- Att flytta mellan länder och inom ett land. Orsaker och konsekvenser.
- Centrala samhällsfunktioner och olika stödfunktioner i samhället, till exempel räddningstjänst, sjukvård och socialtjänst.
- Val och användning av varor och tjänster som används i hemmet och hur de påverkar miljö och hälsa.
- Vanliga traditioner och högtider, bland annat med anknytning till kristendomen.
- Religioner och andra livsåskådningar i världen och i ett mångkulturellt Sverige.
- Kulturliv och friluftsliv i Sverige.

Så styrs Sverige

- Den svenska demokratin och välfärdssamhällets framväxt.
- Sveriges demokratiska och politiska organisation på lokal och nationell nivå med kommuner, regioner, riksdag, regering och Sametinget.
- Var olika beslut fattas och hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort.

Information och kommunikation

- Det svenska medielandskapet. Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel traditionella massmedier och sociala och digitala medier.
- Möjligheter och utmaningar i det förändrade medielandskapet. Möjligheter och utmaningar förknippade med internet och digital kommunikation.
- Metoder för att söka information från olika källor i de samhällsorienterande ämnena. Hur man kan bearbeta och värdera information.

Rättigheter och rättsskipning

- Grundläggande mänskliga rättigheter. Fri- och rättigheter samt skyldigheter i ett demokratiskt samhälle. Jämlikhet och jämställdhet i ett mångkulturellt Sverige.
- Urfolket samerna och nationella minoriteter i Sverige.
- Lagstiftning, lagar och normer. Kriminalitet och rättssystemet.

Privatekonomi och samhällsekonomi

- Privatekonomi. Inkomster, utgifter, skatt, transfereringar, lån, sparande och betalningsformer.
- Offentlig ekonomi. Skatter och vad de används till.
- Arbetsmarknaden i Sverige. Utbildningsvägar, yrkesval, entreprenörskap och olika anställningsformer.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven har grundläggande kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar. Eleven visar det genom att föra enkla resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut fattas i samhället.

Eleven har grundläggande kunskaper om samhället och människors levnadsvillkor. Eleven visar det genom att ange några viktiga samhällsfunktioner samt genom att föra enkla resonemang om olika samhällsförhållanden ur olika ämnesperspektiv.

Eleven har grundläggande kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur och visar det genom att beskriva geografiska förhållanden.

Eleven för enkla resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar under några olika tidsperioder.

Eleven har grundläggande kunskaper om centrala tankegångar i några religioner. Eleven visar det genom att föra enkla resonemang om likheter och skillnader inom och mellan några religioner.

Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med enkla källkritiska argument. Eleven värderar och uttrycker även ståndpunkter i några samhällsfrågor ur olika perspektiv på ett i huvudsak fungerande sätt.